

Uitgebreide toelichting van het meetinstrument

Van Wiechenonderzoek (VWO)

November 2023

Review: Gerards MHG
Invoer: Bokhorst ML

1 *Algemene gegevens*

	Het meetinstrument heeft betrekking op de volgende categorieën
Lichaamsregio	Overige
Aandoening (ICD)	Overige
Domein 'Menselijk functioneren' (ICF)	Overige

- *Korte beschrijving* → Het Van Wiechenonderzoek is oorspronkelijk ontwikkeld voor de vroegtijdige opsporing van spastische parese bij kinderen en wordt nu gebruikt ter evaluatie van de ontwikkeling van kinderen van 0 tot 4;6 jaar. Het is een hulpmiddel om op systematische wijze de ontwikkeling van het kind in kaart te brengen. Het onderzoek vindt plaats op het consultatiebureau en gaat in op fijne motoriek, adaptatie, persoonlijkheid, sociaal gedrag (sectie 1), communicatie (sectie 2) en grove motoriek (sectie 3). In totaal worden 75 ontwikkelingskenmerken beoordeeld (67 bij kinderen tot 15 maanden). De vroegtijdige detectie van ontwikkelingsstoornissen staat centraal, echter het doel is verbreed met de begeleiding van ouders bij de ontwikkeling van hun kind. Het onderzoek wordt ook wel Van Wiechenschema genoemd.¹⁻⁵
- *Doelgroep* → alle kinderen 0-4;6 jaar in Nederland die het consultatiebureau bezoeken⁵
- *Auteur:*
 - ✓ *Oorspronkelijke versie* → van Wiechen HJ (1966)⁶
 - ✓ *Nederlandse versie* → van Wiechen HJ (1966)⁶

2 *Doel van het meetinstrument*

- Inventariserend

3 *Soort / vorm van het meetinstrument*

- Observatielijst
- *Opbouw* → Het Van Wiechenonderzoek bestaat uit de volgende elementen, die op volgorde moeten worden uitgevoerd:⁵
 - afnemen van de anamnese
 - observatie van spontaan gedrag van het kind
 - stimuleren van spontaan gedrag door het creëren van gunstige omgeving/omstandigheden
 - actief aanbieden van materiaal en/of opdracht behorend bij het te onderzoeken kenmerk
 - beoordeling van de kwaliteit en het tempo van de uitvoering van het ontwikkelingskenmerk
 - registratie
 - controle op volledigheid
 - interpretatie van de resultaten in relatie tot de overige bevindingen van het periodiek geneeskundig of verpleegkundig onderzoek
 - uitleg aan de ouder
 - eventuele actie

Lijst 1: voor kinderen van 0-12 (15) maanden: totaal 67 items, subcategorie:

- Fijne motoriek/Adaptatie/Persoonlijkheid en Sociaal gedrag (12 items)
- Communicatie (9 items)
- Grove motoriek (15 items)

Lijst 2: voor kinderen van 15- 54 maanden: totaal 75 items, subcategorie:

- Fijne motoriek/Adaptatie/Persoonlijkheid en Sociaal gedrag (17 items)
- Communicatie (14 items)
- Grove motoriek (9 items)

- *Invulinstructie* → ja, staat bovenaan op het invulformulier
- *Meetniveau* → per item: wijze score (beoordelen of de activiteit wel of niet is uitgevoerd (+/-); meetniveau nominaal
- *Meetniveau* → per subtest: wijze score (procentueel, hoeveel procent van alle opdrachten zijn goed uitgevoerd); meetniveau ratio-interval
- *Meetniveau* → totaalscore: wijze score (procentueel, hoeveel procent van alle opdrachten zijn goed uitgevoerd); meetniveau ratio-interval

4 *Verkrijgbaarheid*

- *Opvraagbaar bij* → www.meetinstrumentenzorg
- *Geschatte kosten* →
Het handboek 'Ontwikkelingsonderzoek in de Jeugdgezondheidszorg' is niet meer verkrijgbaar en wordt niet meer geüpdatet. De informatie is gratis te downloaden via de website van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid:⁷
<https://www.ncj.nl/onderwerp/van-wiechenonderzoek/ondersteunend-materiaal/>
Op deze website staat ook een overzicht van het Van Wiechenonderzoek materiaal dat verkrijgbaar is via verschillende leveranciers. Let op: sinds 2021 is de vormenstoof niet meer leverbaar in de oude maatvoering. Medio B.V. heeft een vormenstoof laten maken voor uitvoer van het onderzoek. Deze is vooralsnog uitsluitend verkrijgbaar via Medio B.V.
- *Copyright* → ja

5 *Methodologische kwaliteit*

De informatie over de methodologische kwaliteit is niet vrij toegankelijk. Hiervoor wordt verwezen naar de handleiding van het Van Wiechenonderzoek.⁷

In 2005 heeft COTAN de betrouwbaarheid en de begrips- en criteriumvaliditeit als onvoldoende beoordeeld vanwege het gebrek aan onderzoek hiernaar. De COTAN-beoordeling is niet gepubliceerd.⁵

In 2009 is er een TNO-rapport gepubliceerd over de validiteit van het Van Wiechenonderzoek.⁸

6 *Hanteerbaarheid / feasibility*

- *Taal* → Nederlands⁶
- *Benodigheden* → invulformulier, doos met testmateriaal (blokjes, een vormenstroof met bijbehorende vormenblokken, twee ballen, een boekje en een pop)⁵
- *Randvoorwaarden* → het van Wiechenonderzoek mag alleen afgenomen worden door een consultatiebureau-arts /JGZ-arts of een jeugdverpleegkundige⁵. Voor het uitvoeren van het Van Wiechenonderzoek is een e-learning gemaakt. Deze is na inloggen beschikbaar via de JGZ Academie.⁹ Er is tevens een Belgische (niet-geaccrediteerde) webinar beschikbaar.¹⁰
- *Benodigde tijd* → 3 minuten^{3,5}
- *Gebruikershandleiding* → ja, beschikbaar via website van het NCJ:⁷
<https://www.ncj.nl/onderwerp/van-wiechenonderzoek/ondersteunend-materiaal/>

7 *Normgegevens*

- De normen zijn verouderd en zijn door COTAN in 2005 als onvoldoende beoordeeld vanwege het gebrek aan onderzoek hiernaar, de gegevens zijn niet gepubliceerd.⁵
- Jacobusse et al. (2008)¹¹ ontwikkelden de D-score (developmental score), een samenvattende maat voor het Van Wiechenonderzoek. De D-score vat de scores samen van de uitkomsten op alle kenmerken die bij een kind zijn afgenomen. Hoe hoger de D-score, des te groter is de kans op een plus-score. Zie voor de relatie tussen leeftijd en D-score tabel 1. De D-score is gebaseerd op het Raschmodel, waarin gegevens zijn verwerkt van 2151 kinderen die tussen 1988 en 1989 zijn geboren en die vanaf de geboorte 2 jaar door het Sociaal Medisch Onderzoek Consultatiebureau Kinderen (SMOCK) zijn gevolgd. In het Van Wiechenonderzoek zijn sinds 1989 enkele aanpassingen doorgevoerd die nog niet in de D-score verwerkt zijn, ook zijn er voor de kinderen ouder dan 2 jaar nog geen D-scores berekend.

Tabel 1 De relatie tussen leeftijd en D-score

leeftijd (maanden)	gemiddelde D-score	leeftijd (maanden)	gemiddelde D-score	leeftijd (maanden)	gemiddelde D-score	leeftijd (maanden)	gemiddelde D-score
1	33,5	7	48,8	13	56,0	19	61
2	37,3	8	50,3	14	57,1	20	61,5
3	40,8	9	51,6	15	58,1	21	62,1
4	43,3	10	52,8	16	59,0	22	62,6
5	45,5	11	53,9	17	59,8	23	63,1
6	47,2	12	55,0	18	60,4	24	63,5

8 *Overige gegevens*

- Vóórdat de test wordt afgenomen wordt er een uitspraak gedaan over gedragstoestand en interactie:

Interactie

- 0 = kind is coöperatief
- 1 = kind is terughoudend en moet gestimuleerd worden
- 2 = kind is verlegen of terughoudend zonder actief verzet
- 3 = kind verzet zich actief
- 4 = anders; beschrijf onder opmerkingen

Gedragstoestand

- 0 = kind is wakker en alert
- 1 = kind maakt een vermoeide indruk
- 2 = kind is huilerig
- 3 = kind huilt door
- 4 = anders; beschrijf onder opmerkingen

9 *Literatuurlijst*

1. Netelenbos BJ. Motorische ontwikkeling van kinderen: handboek 1: introductie. Amsterdam: Boom; 1998.
2. van Empelen R, Nijhuis-van der Sanden R, Hartman A (eds). Kinderfysiotherapie. 3^e herz. dr. Amsterdam: Reed Business Education; 2013.
3. Lectoraat Transparante Zorgverlening. Taalexpert. Groningen: Hanzehogeschool. Beschikbaar via: www.taalexpert.nl [Geraadpleegd op: 27 juli 2023]
4. Steinbuch-Linstra I, van den Stam-Doel HH, Carmiggelt EC. Kroniek 50 jaar Van Wiechenonderzoek. JGZ. 2014;46(4):81-84.
5. Nederlands Jeugdinstituut (NJI). Databank instrumenten: Van Wiechenonderzoek (VWO). Beschikbaar via: <https://www.nji.nl/instrumenten/van-wiechenonderzoek-vwo> [Geraadpleegd op: 2023 juli 27]
6. van Wiechen HJ. Resultaten van de poliklinische behandeling van kinderen met spastische parese [proefschrift]. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen; 1966.
7. Laurent de Angulo MS, Brouwers-de Jong EA, Bijlsma-Schlösser JFM, et al. (eds). Ontwikkelingsonderzoek in de jeugdgezondheidszorg: het Van Wiechenonderzoek - De Baecke-Fassaert Motoriekttest. 4^e dr. Assen: Van Gorcum; 2008. Beschikbaar via: <https://www.ncj.nl/onderwerp/van-wiechenonderzoek/ondersteunend-materiaal/> [Geraadpleegd op 16 november 2023]
8. Boere-Boonekamp MM, Dusseldorp E, Verkerk PH. TNO-rapport Onderbouwing van de validiteit van het ontwikkelingsonderzoek bij kinderen van 0 tot en met 4 jaar: het Van Wiechenonderzoek. Leiden: TNO; 2009.
9. Jeugdgezondheid Academie. E-learning Van Wiechenonderzoek. Beschikbaar via: <https://www.ncj.nl/vakmanschap/expertisepakket/jgz-academie/> [Geraadpleegd op: 16 november 2023]
10. Kind & Gezin Academie. Webinar Van Wiechenonderzoek. Beschikbaar via: <https://www.kindengezinacademie.be/course/index.php?categoryid=4> [Geraadpleegd op: 16 november 2023]
11. Jacobusse GW, van Buuren S, Verkerk PH. Ontwikkeling van de D-score: een samenvattende maat voor het Van Wiechenonderzoek. JGZ. 2008;40(1):11-14. Beschikbaar via: <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/32817> [Geraadpleegd op: 16 november 2023]